

LO-TCO RÄTTSSKYDD AB

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Datum
2024-01-17

Er beteckning
S2023/02643

LO-TCO Rättsskydd AB:s remissvar över betänkandet En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring - för bättre ekonomisk trygghet, kunskap och rättssäkerhet, SOU 2023:53

LO-TCO Rättsskydd har beretts tillfälle att yttra sig över ovan angivet betänkande av Arbetskadeutredningen (S 2021:11). LO-TCO Rättsskydd inkommer härmed med följande yttrande.

LO-TCO Rättsskydd berör i sitt remissvar de delar av utredningens förslag som berör vårt verksamhetsområde och som vi vill betona särskilt.

Sammanfattande synpunkter

LO-TCO Rättsskydd ställer sig positivt till utredningen i sin helhet och delar i huvudsak utredningens slutsatser. Även LO-TCO Rättsskydd kan konstatera att antalet livränteprövningar har minskat drastiskt under senare år och delar uppfattningen att det inte kan anses bero på en förbättrad arbetsmiljö. Arbetslivet har tvärtom blivit mer krävande. En välfungerande arbetsskadeförsäkring som bygger på principen att den som skadas i sitt arbete ska hållas ekonomiskt skadelös är av största betydelse i ett välfärdssamhälle.

LO-TCO Rättsskydd instämmer i utredningens antaganden att det framför allt är livräntans nuvarande varaktighetskrav som hindrar personer från att få ersättning ur försäkringen och att det därför krävs förändringar i regelverket. De föreslagna förändringarna tror LO-TCO Rättsskydd kommer innebära en mycket mer ändamålsenlig försäkring.

LO-TCO Rättsskydd tillstyrker därför förslaget om förkortad tid från nuvarande 12 månader till 180 dagar för varaktighetsprognosen i arbetsskadeförsäkringen samt även förslaget att införa en karenstid om 180 dagar.

LO-TCO Rättsskydd ställer sig positivt till utredningens förslag om att Försäkringskassan ska ta initiativet till att starta en utredning kring rätten till livränta senast en viss dag i sjukperioden. LO-TCO Rättsskydd bedömer att utredningens förslag om senast dag 550 är rimlig men att en tidigare tidpunkt skulle kunna vara än mer logisk och önskvärd.

LO-TCO Rättsskydd ställer sig bakom förslaget att bedömningen av en försäkrads förmåga att skaffa inkomst genom arbete efter en arbetsskada ska utgå från förmågan att försörja sig i sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden, eller annat lämpligt arbete som finns tillgängligt för den försäkrade. Även så gällande förslaget om harmonisering av reglerna för äldre försäkrade avseende rätten till sjukersättning och rätten till livränta.

LO-TCO Rättsskydd tillstyrker utredningens förslag att livräntan årligen ska räknas om med förändringen i inkomstindex samt utredningens förslag om att taket för livränteunderlaget ska höjas från 7,5 prisbasbelopp till 7,5 inkomstbasbelopp.

LO-TCO Rättsskydd instämmer i förslaget att ersätta den nuvarande helhetsbedömning som ska göras vid en arbetsskadeprövning med en bedömning i fyra led. Prövningarna skulle enligt vår bedömning bli mer rättssäkra och transparenta.

LO-TCO Rättsskydd ställer sig bakom utredningens förslag att det bildas ett fristående råd med uppgift att sammanställa väl utbredda uppfattningar om arbetsmiljöns betydelse för ohälsa bland professioner med relevanta specialistkunskaper.

LO-TCO Rättsskydd anser att förslaget att ta bort de undantag, såväl avseende psykiska och psykosomatiska skador som smittor, som finns i arbetsskadeförsäkringen är bra och att det kommer att säkerställa att det grundläggande syftet med att få ersättning för skador som försäkrade faktiskt drabbas av i arbetet i denna typ av fall kan prövas utifrån samma premisser som vid andra skador.

LO-TCO Rättsskydd anser att det finns anledning att närmare utreda frågan om skyddet för personer som inte utför arbete på den ordinarie arbetsplatsen, dvs. ofta i hemmet, är tillräckligt. Vi menar att det finns ett behov av att klargöra de gränser som berör det större kollektivet.

LO-TCO Rättsskydd anser att det föreligger ett behov av att förbättra arbetsskadestatiken och tillstyrker att det bör tillsättas en utredning för översyn kring detta.

LO-TCO Rättsskydd bedömning är att arbetslivet blivit mer krävande och vår uppfattning är att utredningen innehåller förslag som kommer att leda till en mer rättssäker, förutsägbar och rättvis prövning av arbetsskador.

LO-TCO Rättsskydds yttrande över utredningen

Rubrikerna i detta yttrande följer rubriksättningen i betänkandet.

4. De grundläggande kraven för rätt till livränta

Varaktighetskravet behöver förändras för att livräntan ska fylla en ändamålsenlig funktion

LO-TCO Rättsskydd tillstyrker förslaget om förkortad tid från ett år till 180 dagar gällande varaktighetsprognosen samt förslaget att dessutom införa en karenstid för ansökan om livränta 180 dagar.

Många livränteansökningar faller bort då grundkraven i försäkringen inte uppfylls. Idag är det mycket svårt för den försäkrade att prestera ett intyg som uppfyller det nuvarande varaktighetsrekvisitet. Det är även svårt rent medicinskt att skriva ett sådant intyg (se ISF Rapport 2015:4 Kravet på varaktighet vid arbetsskadelivränta). De flesta försäkrade har numera dessvärre inte en fast läkarkontakt och det är svårt för vården att intyga att en persons arbetsförmåga är nedsatt minst ett år framåt. Dessutom vill en läkare vid psykisk ohälsa ofta inte till sin patient ange att hen inte kommer att bli bättre under minst ett år framåt.

Det blir lättare att uttala sig om prognosen om varaktighetskravet sänks till 180 dagar. Denna tidsperiod stämmer även bättre överens med gällande regler i sjukförsäkringen. Ett bärande skäl till införandet av varaktighetskravet på ett år var att tidpunkten när livränta kunde beviljas skulle ansluta till vad som skulle gälla för bl a sjukersättning (se prop.2001/02:88 s.55). Då den tidsbegränsade sjukersättningen avskaffades år 2008 har denna koppling försvunnit och med den naturliga prövningstidpunkten för arbetsskadelivräntor.

En prognos om nedsatt arbetsförmåga ett år framåt i tiden gjordes innan år 2008 för alla som beviljades tidsbegränsad sjukersättning. LO-TCO Rättsskydd har märkt att det efter att denna ersättningsform avskaffats är svårt för den försäkrade att veta när hen ska ansöka om livränta. Med en karenstid blir detta tydligare.

Eftersom livräntan ställer krav på en mer varaktig inkomstförlust minskar också sannolikheten för att människor ansöker om livränta i onödan och får avslag p.g.a. att grundkravet inte är uppfyllt.

Utredningen anser att 180 dagars karenstid är lämplig då den harmonierar med rehabiliteringskedjans bedömningsgrunder på ett bra sätt och LO-TCO Rättsskydd instämmer i detta. Dock anser vi att det för vissa fall bör vara möjligt att bevilja livränta före dag 180 genom införandet av en ventilregel vid arbetsskador som redan tidigt kan konstateras ge mycket långvariga effekter på förvärvsförmågan.

Varaktighetskravet behöver kompletteras med en fast prövningstidpunkt

Arbetsskadeförsäkringen är ett komplement till sjukförsäkringen och bör som sådan hänga ihop med sjukförsäkringen på ett någorlunda logiskt sätt samtidigt som att det är viktigt att arbetsskadeförsäkringen står på egna ben. Enligt utredningens förslag ska Försäkringskassan för en försäkrad som är beviljad sjukpenning, senast dag 550 i sjukperioden, klarlägga om den försäkrade menar sig ha en arbetsskada. Om så är fallet ska Försäkringskassan omgående starta en utredning av om den försäkrade har rätt till livränta.

LO-TCO Rättsskydd anser att det är mycket bra förslag att införa en fast prövningstidpunkt och tillstyrker förslaget. I samband med avskaffandet av den tidsbegränsade sjukersättningen försvann den naturliga prövotidpunkten och som konstaterats har alltsedan dess antalet godkända arbetsskador sjunkit drastiskt. Då förekomsten av arbetsskador i arbetslivet inte har minskat är den rimliga slutsatsen att rättsförlusterna istället ökat. Såväl den låga allmänna kunskapen om arbetsskadeförsäkringen som den relativa otillgänglighet som omgärdar försäkringen innebär också att försäkringen är underutnyttjad vilket talar för införandet av en fast prövningstidpunkt.

LO-TCO Rättsskydd anser dock att denna kontrollstation bör kunna införas tidigare. Regelförslaget avser visserligen en senaste tid och innebär alltså inte ett hinder för den försäkrade att ansöka om ersättningen tidigare. Eftersom kunskapsnivån gällande arbetsskadeförsäkringen är låg, eftersom antalet livräntemottagare minskat drastiskt över tid och eftersom minskningen beror på att allt färre personer ansöker om livränta skulle en tidigare tidpunkt än 550 i sjukfallet medföra att fler försäkrade i god tid skulle få den ersättning de har rätt till.

LO-TCO Rättsskydd välkomnar även förslaget att för en försäkrad som har beviljats sjukersättning ska utredningen av rätt till livränta ha påbörjats senast dagen för beslutet om sjukersättning.

5. Bättre förutsättningar för fastställande av inkomst efter skada

Förslag om att arbetsmarknadsbegreppet normalt förekommande arbete ska användas vid bedömning av inkomstförmåga

Utredningen föreslår att arbetsmarknadsbegreppet vid bedömning av en försäkrads förmåga att skaffa inkomst efter skadan ska preciseras och regleras i lagtexten. LO-TCO Rättsskydd tillstyrker förslaget att bedömningen ska utgå från förmågan att försörja sig i sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden, eller annat lämpligt arbete som finns tillgängligt för den försäkrade.

LO-TCO Rättsskydd instämmer i utredningens resonemang att det behövs ett klagörande av vilket begrepp som ska användas vid prövningen av en individs inkomstförmåga då det har stor betydelse för storleken på en beviljad livränta. Eftersom bedömningen av den kvarvarande försörjningsförmågan även kan bedömas utifrån en förmåga i ett fiktivt arbete måste det ställas höga krav på utredning för att en god rättssäkerhet ska uppnås.

LO-TCO Rättsskydd har erfarenhet i våra ärenden av att Försäkringskassans hantering i denna aspekt inte alltid är enhetlig, vissa försäkrade bedöms hårdare än andra. Utredningens förslag innebär en större tydlighet ifråga om vilka arbeten inkomstförmågan ska bedömas gentemot vilket kommer att leda till en mer rättssäker tillämpning. Det är bra att det nu klargörs att skyddade anställningar såsom Samhall och andra anpassade anställningar såsom anställning med lönebidrag inte ska ingå i arbetsmarknadsbegreppet.

Missvisande inkomstförmåga efter en arbetsskada kan också få till följd att Försäkringskassan sedermera riktar återkrav mot den enskilde. Vi ser i våra ärenden återkrav på mycket höga nivåer för de försäkrade, något som ofta har mycket stora konsekvenser för den enskilde.

Normalt förekommande arbete är ett lämpligt begrepp att använda i sammanhanget även ur den aspekten att det innebär en viss harmonisering med rätten till sjukpenning. LO-TCO Rättsskydd vill dock understryka att det är mycket viktigt att möjligheten att ta hänsyn till andra faktorer än medicinska kvarstår, dvs. att förutom arbetsskadan hänsyn ska tas till den försäkrades utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bosättningsförhållanden och andra sådana omständigheter.

Förslag om tydligare regler för äldre försäkrade som harmonieras med vad som gäller för äldre försäkrade inom förmånen sjukersättning

Regelverket blir förvisso något snävare med utredningens förslag om att äldre ska jämföras mot arbeten ”som den försäkrade har erfarenhet av” jämfört med ”har utfört tidigare” men LO-TCO Rättsskydd anser att det väger över att det blir definierat att det

handlar om arbeten den försäkrade haft de senaste 15 åren. Det blir tydligt, ter sig mer rättssäkert samt enklare för den enskilde att förstå då samma bedömningsgrund gäller för äldre vid sjukersättning.

Förslag om att livräntan ska kunna omprövas när en försäkrad blir äldre

LO-TCO Rättsskydd ställer sig positivt till utredningens förslag att möjligheten för en äldre försäkrad att få livräntan omprövad kodifieras för att säkerställa att äldre försäkrade behandlas lika oavsett när själva ansökan om livränta görs. Denna fråga är inte besvarad av rättspraxis och klarhet behövs.

6. Utökade möjligheter att fastställa rättvisande livränteunderlag

Utredningens förslag att en annan inkomst än den försäkrades SGI ska kunna användas för att bestämma livränteunderlaget enbart på den grunden att det finns särskilda skäl tillstyrks. Förslaget bedöms öka rättssäkerheten för enskilda. LO-TCO Rättsskydd håller med om att möjligheten att frångå en SGI som inte speglar den försäkrades inkomst som oskadad behöver öka. I och med att det sedan 2006 bara är ett livränteunderlag som fastställs är det än viktigare att en så rättvisande bild ges i början av regleringen av skadan och vår bedömning är att förslaget hjälper till med det.

Att kravet på att det ska ha förflutit avsevärd tid mellan det att den försäkrade utsatts för skadlig inverkan och livräntetidpunkten för att en sådan annan inkomst ska kunna ligga till grund för livränteunderlaget avskaffas anser vi således är bra.

Dagens regelverk innebär oklarheter när det gäller vad som menas med "avsevärd" tid. Det är alltför oprecist samt begränsande och allt som tydliggör hur livränteunderlag ska fastställas är av godo då vi i våra ärenden ofta ser svårigheter med att fastställa inkomst före skadan på ett rättvisande sätt. Vi möter ofta försäkrade som är förvånade över att de inte blir kompenserade för den faktiska inkomstförlust de gör till följd av den arbetsskada de drabbats av.

7. Indexering av livränta

Utredningens förslag är att livränta årligen ska räknas om med förändringen i inkomstindex och det särskilda talet slopas.

LO-TCO Rättsskydd välkomnar förslaget då det kommer att ge en mer rättvisande bild av en persons inkomstförlust och livräntan bättre kommer följa inkomstutvecklingen. Nuvarande ordning innebär att den försäkrade systematiskt halkar efter inkomstutvecklingen vilket inte är förenligt med arbetsskadeförsäkringens syfte att den försäkrade ska få full kompensation för den ekonomiska förlust som arbetsskadan lett till.

Försäkrade med en inkomst under 7,5 prisbasbelopp kommer aldrig i åtnjutande av den kollektivavtalade (TFA/TFA-KL och PSA) försäkringen. Det uppstår därför i vissa fall ett större glapp för dessa försäkrade ju fler år som går från skadetillfället. Detta är något de aldrig kan få ersättning för.

Försäkringskassan kan ompröva livräntan om den försäkrades möjlighet att skaffa sig inkomst genom arbete väsentligen har förbättrats. Inkomstindexering kommer förhoppningsvis minska problemet med återkrav av livränta för de som har en mellanskillnadslivränta, dvs. personer med livränta som också förvärvsarbetar. Vår erfarenhet av dessa ärenden är att det för den enskilde är mycket svårt att förstå hur dennes normala löneutveckling kan leda till en omprövning av livräntan. Den arbetsskadade förväntar sig att indexeringen ska följa den allmänna löneutvecklingen vilket också ter sig rimligt med tanke på arbetsskadeförsäkringens syfte.

Att ett sådant återkrav överhuvudtaget kan ske beror på att jämförelsen vid en omprövning är mellan livränteunderlaget som indexeras med det särskilda talet och den faktiska löneökningen i arbetet efter skadan och då har de faktiska inkomsterna ökat snabbare än uppräknings underlaget under många år.

Förändringen av livränteunderlag och normala löneökningar som den försäkrade kan ha i ett eventuellt arbete efter skadan kommer troligen att bättre följas åt om inkomstindexering tillämpas vid uppräknings underlaget i stället för dagens uppräknings underlag med ett särskilt tal.

LO-TCO Rättsskydd noterar dock att principen om full compensation vid arbetsskada fortfarande inte uppnås. En försäkrad får inte heller med de föreslagna förändringarna ersättning för sin faktiska inkomstförlust. Ett alternativ skulle kunna vara att vid ett omprövningsförfarande jämföra med den faktiska inkomsten en person skulle haft om den inte skadat sig. På detta sätt skulle den försäkrade hållas skadelös i en högre utsträckning, såsom inom den allmänna skadeståndsrätten.

8. Höjt tak för livränteunderlaget

LO-TCO Rättsskydd tillstyrker utredningens förslag att taket för livränteunderlaget ska höjas från 7,5 prisbasbelopp till 7,5 inkomstbasbelopp. Taknivån kommer då bättre följa inkomstutvecklingen och eftersom arbetsskadeförsäkringen syftar till att fullt ut kompensera för den försäkrades inkomstförlust till följd av en arbetsskada stämmer ett tak som uttrycks i inkomstbasbelopp bättre överens med denna princip än ett tak baserat på prisbasbelopp. Vi kan heller inte se varför taket inom arbetsskadeförsäkringen ska vara lägre än i de kringliggande socialförsäkringssystemen.

Att den allmänna försäkringen täcker en större del av en försäkrads inkomstförlust stämmer också bättre överens med det allmänna rättsmedvetandet om att försäkringen ska leverera ett grundläggande skydd.

Den kollektivavtalade försäkringen ska vara ett komplement till arbetsskadeförsäkringen; det är inte meningen att den ska ta över och stå för en större del av inkomstförlusten. En sådan utveckling skulle också försvåra behövliga villkorsändringar av den kollektivavtalade försäkringen. Balansen mellan de två systemen har förändrats över tid allteftersom fler har fått inkomster över 7,5 prisbasbelopp och den behöver justeras.

9. Arbetsskadeprövningens olika delar och beviskrav

Utredningen föreslår att arbetsskadeprövningen ska ske i fyra steg, där de olika stegen ska klarläggas redan i lagtexten tillsammans med beviskraven.

LO-TCO Rättsskydd tillstyrker utredningens förslag då arbetsskadeprövningen ges ökad förutsättning att bli mer rättssäker och transparent.

Det föreligger enligt vår uppfattning ett behov av att öka rättssäkerheten och göra prövningen tydligare för alla parter. Vid ett avslagsbeslut blir det också lättare för den enskilde att föra bevisning kring de delar som Försäkringskassan anser brister.

Mot bakgrund av att färre kvinnor än män godkänns för att få ersättning ur arbetsskadeförsäkringen är det bra med en tydligare arbetsskadeprövning. Vi har sett i våra ärenden att kvinnor med flera diagnoser har svårare att få godkänd arbetsskada. Om förslaget genomförs blir det svårare att hålla andra sjukdomstillstånd och diagnoser emot den person som söker ersättning.

Vi anser inte heller – i likhet med utredningen - att beviskraven i sig behöver höjas då den nivå som gäller idag är fullt tillräcklig. Beviskravet har historiskt sett varierat och vår uppfattning är att de nu är väl avvägda.

Det är positivt att utredningen fastslår att det även vid skador till följd av skadlig inverkan ska kunna räcka med den försäkrades egna uppgifter i de fall där uppgifterna inte kan verifieras på annat sätt.

Inom arbetsskadeförsäkringen finns sedan tidigare en princip om att den försäkrades uppgifter om förhållanden som lett till skadan ska godtas om det inte finns anledning att ifrågasätta dessa. Detta är speciellt viktigt i de många fall som rör belastning i form av faktorer som är svåra att bevissäkra efter det att en skada inträffat, som t ex belastning i form av hög stress.

Vad gäller behovet av en tydligare definition av vilken skada som ska prövas välkomnar LO-TCO Rättskydd att lagtexten ska innehålla en definition av vilken skada som ska prövas samt att prövningen ska utgå från den diagnos som mest sannolikt förklarar de symtom som ger rätt till ersättning.

Enligt vår erfarenhet är frågan om vilken diagnos som är klarlagd ofta ett problem och detta kan leda till att Försäkringskassan väljer att pröva en anmäld arbetsskada utifrån en diagnos som inte är den rätta utifrån den försäkrades aktuella besvärsbild.

Inom vår verksamhet har vi stött på fall där försäkrade anmält en viss diagnos som arbetsskada men där Försäkringskassan valt att pröva en annan diagnos och kommit fram till att det inte rör sig om en arbetsskada. Vi känner också igen oss i de övriga exempel som utredningen lyft fram.

Vi anser att den praxis som finns om att det inte krävs en klarlagd diagnos är viktig att lyfta fram. Det ska kunna räcka med att det finns typiska symtom för en skada vilket är något vi inte sällan måste argumentera för i våra ärenden.

Även om beviskravet för exponering i arbetet behöver klargöras kan vi se att det kan komma att uppstå problem med beviskravet för exponeringen vid olycksfall där omständigheterna i efterhand kan vara svåra att leda i bevis. I dagsläget godtas normalt sett den drabbades uppgifter kring vad som förevarit i samband med att olycksfallet inträffade och vi anser att detta är tillfyllest utifrån hur tillämpningen ser ut idag.

Ett ökat krav på bevisning i samband med exponeringen vid olycksfall eller färdolycksfall kan leda till att olycksfallsskador kan bli svårare att få godkända vilket knappast kan anses vara avsikten. Vi har också sett fall där arbetsgivaren och den olycksdrabbade inte står på god fot med varandra och arbetsgivaren vill förneka ett visst händelseförlopp av den anledningen.

Frågan om befintligt skick och beviskrav för konkurrerande faktorer är något som vi definitivt ser behov av att tydliggöra och vi välkomnar särskilt detta.

Att kunskapskraven för konkurrerande skadefaktorer ska vara desamma som för den skadliga inverkan är likaså välkommet. Vi ser ofta att Försäkringskassan anser att skadebesvär beror på vaga och mer allmänt hållna faktorer i privatlivet utan att ha gjort en utredning kring dessa faktorer skadlighet. Det kan också röra sig om faktorer som i sig ofta saknar förutsättning för att kunna ge de mer varaktiga besvär som är aktuella för prövning. Vi ser också att Försäkringskassan hänför faktorer som egentligen tillhör personens befintliga skick till konkurrerande faktorer.

Vi finner också att det finns goda grunder för att det är bättre att inte inkludera exponeringens omfattning eller den försäkrades befintliga skick vid bedömningen av om en faktor ska bedömas innebära skadlig inverkan. Det ska enbart ske vid själva sambandsbedömningen.

10. Arbetsskadeprövningens behov av kunskapssammanställningar

Utredningen anser att Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) ska ha fortsatt ansvar för att systematiskt sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom med syftet att sammanställningarna ska användas vid bedömning av arbetsskador enligt socialförsäkringsbalken.

LO-TCO Rättsskydd anser att kunskapssammanställningar kan utgöra en god källa till underlag för bedömningen av arbetsskador. Vi noterar särskilt att utredningen bedömer att SBU:s kunskapssammanställningar är en lämplig *utgångspunkt* för arbetsskadeprövningen men att en förutsättning är att uppdraget till SBU kompletteras i de fall orsakssamband inte är tillräckligt välstuderade.

LO-TCO Rättsskydd anser dock att det finns en viss risk att sammanställningar från SBU ges ett alltför stort utrymme vid bedömningar av en arbetskada. SBU:s kvalitetskrav är såpass höga att de riskerar att bli alltför begränsande; det blir viktigt att SBU:s sammanställningar får vara just en utgångspunkt för bedömningen och inte en ensam källa till kunskap. SBU får med andra ord inte bli allenarådande så att bedömningarna blir schablonmässiga; det kan finnas alternativ kunskap som t ex kunskapssammanställningar i skriftserien Arbete och Hälsa. Det är med andra ord viktigt att det generella arbetsskadebegreppet fortsatt får gälla.

För att arbetsskedeförsäkringen ska vara rättssäker och jämställd behöver även annan kunskap än den vetenskapliga och beforskade sammanställas.

LO-TCO Rättsskydd välkomnar därför och tillstyrker utredningens förslag att det bildas ett fristående arbetsskaderåd med uppgift att sammanställa väl utbredda uppfattningar om arbetsmiljöns betydelse för sjukdom bland professioner med relevanta specialistkunskaper. Dessa kunskapssammanställningar kommer att vara ett komplement till SBU:s vetenskapliga sammanställningar.

LO-TCO Rättsskydd anser att det är bra att hänsyn kommer kunna tas till fler professioner än läkare och forskare inom medicin.

Utgångspunkten för rådet ska vara samband mellan faktorer i arbetet och olika diagnoser som inte är tillräckligt beforskade. Här ser LO-TCO Rättsskydd ett stort behov framför allt vad gäller kvinnors arbetsmiljöer och ser det som mycket positivt att ett uttalat fokus

är just på detta. Det är den enskilda försäkrade som blir lidande om det saknas kunskap om samband, vilket det fortfarande gör gällande skadliga faktorer inom många kvinnodominerande yrken – det har vi erfarenhet av i våra ärenden.

LO-TCO Rättsskydd instämmer i utredningens förslag att Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, bör få i uppdrag att granska uppdragen om att sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för sjukdom och Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringens kunskapskrav.

11. Undantaget vid vissa psykiska och psykosomatiska skador

Utredningen föreslår att det nu gällande undantaget för vissa psykiska och psykosomatiska skador ska avskaffas samt att det generella arbetsskadebegreppet ska vara tillämpligt även för den typen av skador, oavsett vilken typ av exponering som har varit orsak till skadan.

LO-TCO Rättsskydd anser att denna förändring är bra. Vi ser att det förslaget skulle fånga mer tidstypiska arbetsskador på ett bättre sätt vilket är av vikt då det är en skadetyper som ökat i antal. Vi kan också se i de ärenden vi får från våra förbund att dessa ofta har ett samband med arbetsförhållanden och att de dessutom drabbar kvinnor i större utsträckning. Synen på vad som kan utgöra en arbetsskada har förändrats och de tidigare motiven till att ha ett undantag för den typ av arbetsskada är inte längre vare sig relevanta eller försvarbara.

Vi anser att det - sett till den faktiska risken för att drabbas av hälsobesvär som kan knytas till den psykosociala arbetsmiljön - finns skäl att följa upp utvecklingen inom detta område inom arbetsskadeförsäkringen. Det kan understrykas att när det generella arbetsskadebegreppet infördes också fastslogs att syftet är att ge ett skydd för alla typer av skador som den enskilde kan drabbas av i sitt arbete och vi anser att utredningens förslag om att slopa undantagen för psykiska och psykosomatiska arbetsskador säkerställer detta syfte.

LO-TCO Rättsskydd instämmer i att ett borttagande av undantaget för vissa psykiska och psykosomatiska skador i högre grad kommer att kunna säkerställa att arbetsskadeförsäkringen i större utsträckning kommer omfatta alla de riskerna som förekommer i dagens arbetsliv samt även bidra till ökad rättssäkerhet, enhetlighet och överskådlighet.

Ett borttagande av undantagsbestämmelsen har stora förutsättningar att kunna råda bot på en del av de problem vi möter i vårt dagliga arbete med att företräda enskilda med denna typ av skador och den rättsosäkerhet som följer med detta.

Då enbart skador som uppkommit till följd av skadliga faktorer ska kunna godkännas som arbetsskada kan vi inte se att förslaget skulle innebära en risk för att ersättning skulle kunna utgå i en alltför generös eller omotiverad omfattning. Flera av de faktorer som idag är undantagna från arbetsskadeförsäkringen kommer även fortsättningsvis att falla utanför försäkringen p.g.a. bristande skadlighet.

I övrigt instämmer LO-TCO Rättsskydd i de argument som presenterats för ett slopande av undantagen, s. 807, med betoning på att de aktuella undantagen medför risk för att personer som faktiskt har skadats i arbete inte får någon ersättning i kombination med den nya kunskap och det mer moderna synsätt som finns idag kring psykisk ohälsa.

12. Undantaget vid smitta

Utredningen föreslår att undantaget för skador som har framkallats av smitta ska avskaffas och att det generella skadebegreppet i arbetsskadeförsäkringen ska gälla även för dessa.

LO-TCO Rättsskydd anser att detta förslag är bra. Det är lämpligt att genomföra denna förändring i samband med att undantaget för psykiska och psykosomatiska skador tas bort, då det medför att det finns ett enhetligt arbetsskadebegrepp att förhålla sig till. Det ger också större förutsättningar att uppfylla syftet att ge dem som skadas i arbetet ersättning för sina skador oavsett typ av skada så länge den kan påvisas bero på en skadlig faktor i arbetet.

Redan idag kan visserligen en försäkrad som har smittats, och som inte omfattas av undantaget, få sin skada godkänd om det föreligger ett olycksfallsmoment. Denna svåra gränsdragningsproblematik av vad som utgör ett olycksfall skulle försvinna om undantaget tas bort och det skulle medföra en mer rättvis tillämpning av försäkringen. Som utredningen konstaterar kan följderna av en smitta bli väl så allvarliga som vid andra typer av skador. I ljuset av den pandemi som nyligen ägt rum kan vi se hur en sjukdom kan spridas till så gott som alla arbetsplatser och alla sorters arbetsuppgifter.

LO-TCO Rättsskydd har företrätt en försäkrad som blev svårt sjuk i legionella efter att ha exponerats för bakterier (Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2334-20) som konstaterats på arbetsplatsen, men som på grund av dagens regelsystem inte kunde erhålla någon ersättning trots att det medicinska sambandet var klarlagt.

Då de förutsättningar för att erhålla ersättning från arbetsskadeförsäkringen som föreligger även fortsättningsvis ska vara uppfyllda, där kravet på varaktighet och inkomstförlust innebär att exempelvis vanliga förkylningssjukdomar inte kommer att omfattas, befarar LO-TCO Rättsskydd inte att detta förslag kommer att innebära någon större ökning av kostnaderna utan ser främst att tillämpningen kommer att bli mer ändamålsenlig, rättssäker och överskådlig.

13. Överväganden om skador som uppkommer utanför ordinarie arbetsplats

Utredningen har funnit att det skydd som finns avseende arbete utanför den ordinarie arbetsplatsen är väl avvägt enligt gällande rätt och föreslår därför inga ändringar avseende detta.

LO-TCO Rättsskydd konstaterar att en allt större del av arbetsstyrkan arbetar utanför den ordinarie arbetsplatsen, framförallt i hemmet. Mot bakgrund av detta är det av vikt att säkerställa att tillämpningen fortsättningsvis inte blir för restriktiv med risk för att det i praktiken blir en försämrat skydd för de personer som skadas i hemmet.

Vi ser att det kan finnas anledning att se över reglerna kring försäkringsskyddet mot bakgrund av att en allt större del av arbete på arbetsmarknaden kan komma att utföras på annan plats än på den ordinarie arbetsplatsen.

Det kan uppkomma gränsdragningsfrågor som inte kan lösas tillräckligt tydligt genom rättstillämpningen och då finns risk för att lagens syfte att skydda alla arbetstagare inte kan uppnås. Det gäller särskilt om det finns frågor som rör en större del av arbetstagarkollektivet.

15. Behovet av förbättrad arbetsskadestatistik

LO-TCO Rättsskydd kan se behovet av att en utredning tillsätts för att se över de möjligheter som finns för att kunna skapa tillförlitlig statistik över förekomsten av arbetsskador och risker i arbetsmiljön. Det är bra att till exempel kunna följa kostnadsutvecklingen samt kunna se hur arbetsskadeprövningar kan knytas till villkoren i försäkringen och att överlag få en bättre grund för flera olika aktörer att kunna dra tillförlitliga slutsatser i frågor kring arbetsmiljöfrågor och försäkringsfrågor.

Stockholm, dag som ovan

Styrmir Olafsson
Enhetschef

Anne Rajmic
Förbundsjurist

Lise-Lotte Sjöstedt
Förbundsjurist